

**TILSYNSUTVALGET
FOR DOMMERE**

KLAGE FRA A PÅ LAGDOMMER B VED X LAGMANNRETT. SAK 69/05.

Tilsynsutvalget for dommere har i møte 14. november 2005 truffet vedtak i ovennevnte sak.

Vedtaket er truffet av følgende medlemmer: Trine Buttingsrud Mathiesen, Kari Mjølhus, Halvor Kjølstad, Jon Høyland og Wenche Frogn. Jon Høyland, som ikke hadde anledning til å være fysisk tilstede, deltok pr høytalende telefon. Hans personlige vararepresentant, Eva Nygaard Ottesen, som for øvrig møtte, fratrådte som inhabil.

Tilsynsutvalgets leder, Anne Lise Rønneberg i X lagmannsrett, har fratrådt som inhabil i saken, og Kari Mjølhus, Hålogaland lagmannsrett, deltok i hennes sted pr høytalende telefon.

Ved brev av 3. juli 2005 har A inngitt klage på lagdommer B ved X lagmannsrett. Klagen er forelagt lagdommer B til uttalelse. Utvalget har videre innhentet uttalelse fra de to prosessfullmektigene i saken. Embetsleder i X lagmannsrett er orientert om klagen og har også kommet med en uttalelse i saken.

Saksforholdet er i korthet følgende:

A tok i 1998 ut søksmål mot staten med krav om pasientskadeerstatning for påståtte skader som følge av legemiddelbruk. A anket tingrettens frifinnende dom inn for lagmannsretten. Ankeforhandlingen var berammet til 4. – 8. april 2005. Lagmannsretten besluttet etter halvannen dags forhandlinger at den ville avskjære videre forhandling i medhold av tvistemålsloven § 378 andre ledd. A ble gitt betenkningstid til neste dag til å vurdere om han ønsket å trekke anken fremfor å få en dom i sin disfavør. A trakk anken. Staten samtykket til dette og aksepterte å frafalle omkostningene forbundet med forhandlingene for lagmannsretten.

Lagdommer B var rettens formann under ankeforhandlingene.

Klager – A – har i hovedsak vist til følgende:

Ved ankeforhandlingenes innledning bagatelliserte/latterliggjorde lagdommeren og motpartens prosessfullmektig en episode som fant sted i forbindelse med tingrettens behandling av saken. Under hovedforhandlingen i tingretten hadde statens prosessfullmektig feilaktig opplyst at den sakkyndige eksperten som i sin tid hadde godkjent det angjeldende legemiddel, var død. Både lagdommer B og Regjeringsadvokaten syntes å more seg stort over denne episoden. Dette ga et signal om at uriktige påstander fra hans motparts side utelukkende hadde underholdningsverdi.

Lagdommer B avbrøt hans advokats innledningsforedrag og innskrenket hans muligheter til å opplyse om detaljer, fullføre resonnementer og oppsummere sentrale konklusjoner.

Dommeren avbrøt i nærmest annenhver setning, og ba motparten forklare nærmest ethvert medisinsk ord og uttrykk. Motparten utnyttet dette fortrinn til å nærmest å latterliggjøre skadeomfang og alvorlighet.

Lagdommer B nektet A å bruke dagboknotater som støtte i sin partsforklaring. A følte seg bryskt avvist med dommerens uttalelse om at hun ikke var ”interessert i å høre deg lese opp en tekst, jeg ønsker at du med dine egne ord her og nå skal forklare hva som skjedde”. Dommeren var tydelig heller ikke interessert i å høre A’s forklaring, da hun avbrøt ham hver gang han uttalte noe som kunne være positivt for hans sak.

Motparten fikk ubegrenset taletid, og lagdommer B etterprøvde ingen av motpartens udokumenterte/feilaktige påstander.

Lagdommer B tillot motparten å fremføre engelsk tekst, mens motparten i tingretten hadde blitt anmodet å fremlegge tekst oversatt av statsautorisert translatør.

Dommeren kritiserte det utdraget han som ankende part hadde utarbeidet, uten at det ble gjort forsøk på å dokumentere de implisitte påstandene om at det var feil i utdraget. Lagdommer B’s voldsomme kritikk av utdraget var uberettiget og må oppfattes som et forsøk på å gi den kommende stansingen av saken et alibi.

Det er vanskelig å forstå hvorfor dommeren på den ene siden stanset anken med den begrunnelse at den ikke kunne føre frem, samtidig som hun sterkt argumenterte for at motparten skulle frafalle både saksomkostninger og utgifter til motpartens sakkyndige. Det er påfallende at dommeren stanser en sak hvor flertallet av de sakkyndige som har vært inne i saken støtter ham som ankende part.

Lagdommeren manglet kunnskaper om hva interessekonflikter og habilitet er, og hvilke konsekvenser det bør ha å gi uriktige opplysninger i retten. Interessekonflikt og habilitet hadde betydning i forhold til de som fikk avgi vitneprov for retten.

Lagdommer B’s partiskhet og kunnskapsmangel mht. medisinske ord og uttrykk førte til en sterkt redusert fremdrift, og til at saken etter hvert ble parodisk.

Fra klagen siteres:

”Når en lagdommer velger å opptre på en måte som kan karakteriseres som uhøflig, ”militant”, og partisk, og samtidig gir den ene part mulighet til å definere alle medisinske ord og uttrykk og fortolke/bestemme alvorligheten av alle skadevirkninger, uten at dommeren kontrollerer én eneste opplysning, så mister man ganske enkelt noe av tilliten til rettssystemet i slike saker (dvs. pasientskadesaker hvor staten er involvert)”.

Klageren har også i sitt brev av 23.09.2005 kommet inn på forholdet rundt tingrettens behandling av saken. Dette er imidlertid ikke en del av klagen og vil ikke bli kommentert nærmere.

Innklagede – lagdommer B – har i hovedsak vist til følgende:

Dommeren kjenner seg ikke igjen i A’s beskrivelse av hva som skjedde under ankeforhandlingens innledning. Det medfører ikke riktighet at hun skal ha sendt ”et signal som kan oppfattes som at uriktige påstander fra motpartens side utelukkende har underholdningsverdi”.

Det vil ofte være nødvendig for en dommer å stille spørsmål under innledningsforedraget for å sikre at man har forstått sakens faktum og partenes anførsler. Det er ikke riktig at hun på uforsvarlig vis avbrøt A's prosessfullmektig under hans innledningsforedrag. Sakens dokumenter inneholdt imidlertid en rekke medisinske ord og uttrykk. Under dokumentasjonen måtte derfor prosessfullmektigene forklare det nærmere innholdet i disse begrepene. Da A's advokat ikke kunne gi slike forklaringer, var det hensiktsmessig at statens medisinske representant på spørsmål forklarte betydningen. Det fremkom ingen innvendinger mot dette verken fra A eller hans prosessfullmektig.

Det følger av tvistemålsloven at en part kan støtte seg til notater under sin forklaring, men at han ellers skal forklare seg fritt og svare på spørsmål. Dommeren kjenner seg ikke igjen i A's beskrivelse av situasjonen da han ga sin forklaring.

Statens prosessfullmektig ble ikke gitt ubegrenset taletid. Dennes innledningsforedrag var imidlertid klart og greit, og det var derfor ikke særlig behov for å stille spørsmål til oppklaring eller presisering.

Dommeren kan ikke huske forholdene omkring opplesningene av de engelske tekstene.

Dommeren synes å huske at hun påpekte en feil i utdraget, men kan ikke erindre de nærmere omstendigheter i denne forbindelse. Det tas for øvrig avstand fra A's antakelser om bakgrunnen for denne kritikken.

I denne saken ble det etter innledningsforedragene klart for rettens tre dommere at anken ikke kunne føre frem. Dommerne var opptatt av at det ville være en gunstig løsning for A at han trakk anken og at staten frafalt saksomkostningene. I pausen etter A's partsforklaring diskuterte dommerne avskjæringsspørsmålet videre og traff beslutningen om avskjæring. Dette ble meddelt retten etter pausen. Det ble redegjort for at A kunne velge å trekke anken eller å få dom som da ville konkludere med at han tapte saken. Det kom frem at staten kunne samtykke i at anken ble trukket, og at staten ville kunne frafalle saksomkostningene for lagmannsretten. Forhandlingene ble utsatt til neste dag for å gi A tid til å tenke over saken. Ved forhandlingenes begynnelse neste dag trakk A anken. Staten samtykket i at anken ble trukket og frafalt omkostningskravet. Lagdommer B oppfattet A og hans advokat slik at A var tilfreds med denne løsningen.

Det tas for øvrig avstand fra klagers anførsler om hennes dømmekraft, habilitet og løgn.

Lagdommer B har i forbindelse med herværende klage innhentet en uttalelse fra lagdommer C, en av de to øvrige dommerne under den angjeldende ankeforhandlingen. Lagdommer C kjenner seg på ingen måte igjen i A's beskrivelse av det faktiske hendelsesforløp. Etter hennes mening opptrådte lagdommer B på alle måter korrekt og upartisk. Lagdommer C kommenterer flere av A's klagepunkter, og konkluderer med at den foreliggende klagen er fullstendig uberettiget.

Klagers prosessfullmektig – advokat D – var noe i tvil om hva Tilsynsutvalget ønsket kommentert fra hans side. Han anså imidlertid det sentrale i denne saken for å være rettens anvendelse av tvistemålsloven § 378. Retten burde etter hans mening ha hørt sentrale sakkyndiges vitneprov før de vurderte å benytte seg av denne bestemmelsen. Det burde også vært utvist en større tilbakeholdenhet med å benytte tvistemålsloven § 378 under

hensyntagen til at saken reiste viktige prinsipielle spørsmål og var av stor rettsikkerhetsmessig betydning for den ankende part.

Motpartens prosessfullmektig – Regjeringsadvokaten v/ advokat E – bestrider på alle punkter den redegjørelse som klager gjør gjeldende i forhold til lagdommerens måte å administrere hovedforhandlingen på. Lagdommeren administrerte retten på en korrekt måte og i de tilfellene hun brøt inn med spørsmål var dette nødvendig for å forklare hva som faktisk ble anført. Spørsmålene var verken utidige eller la begrensninger på prosessfullmektigen til å belyse saken. Lagdommeren opptrådte ikke på noen måte som kan karakteriseres som uhøflig, militant eller partisk. Summeringsvis opplyser regjeringsadvokaten at lagdommer B ikke på noe tidspunkt under gjennomføring av hovedforhandlingen opptrådte i strid med god dommerskikk eller ikke overholdt de plikter stillingen medfører.

Førstelagmann F ser ingen grunn til å trekke i tvil den redegjørelse lagdommer B har gitt. Klagen gir for øvrig ingen grunn til uttalelse fra hans side.

Tilsynsutvalget for dommere ser slik på saken:

Tilsynsutvalget legger til grunn at saken er klar for realitetsbehandling. Slik saken er opplyst, finner utvalget det åpenbart unødvendig å høre partenes muntlige forklaringer, jf domstoloven § 238 andre ledd, andre setning. Ingen av partene har bedt om dette.

Utvalget legger til grunn at klager har klagerett. Det vises til domstoloven § 237 første ledd nr 1. Det følger av denne bestemmelsen at den ”som mener at en dommer har overtrådt bestemmelsene i § 236 og som selv har vært direkte berørt av dette” har rett til å klage dommeren inn for Tilsynsutvalget. I dette tilfellet er det etter utvalgets oppfatning ikke tvilsomt at klageren er direkte berørt, og at klagerett derfor er til stede.

Generelt bemerkes at Tilsynsutvalget for dommere kan treffe vedtak om disiplinærtiltak dersom en dommer forsettlig eller uaktsomt overtrer de plikter som stillingen medfører, eller for øvrig opptrer i strid med god dommerskikk, jf domstoloven § 236 første ledd. Dette krever med andre ord at dommeren kan bebreides.

Imidlertid gjelder det visse unntak fra denne myndigheten. Et viktig unntak er bestemmelsen i domstoloven § 236 fjerde ledd, som sier at utvalget ikke kan ”vurdere forhold som kan overprøves etter reglene i rettspleielovgivningen for øvrig”. Dette betyr at dersom et forhold kan brukes som grunnlag for kjæremål eller anke til høyere domstol, kan Tilsynsutvalget ikke prøve dette. Det er uten betydning om kjæremåls- eller ankeadgangen er benyttet eller ikke.

Med dette som utgangspunkt bemerker utvalget følgende:

Dersom anken ikke hadde blitt trukket, ville lagmannsretten måttet avsi dom. En dom i klagers disfavør kunne klager anket, og beslutningen om avskjæring kunne eventuelt vært anført som ankegrunn. Disse spørsmål kan således ikke prøves av utvalget og blir å avvise. Det samme gjelder anførlene om interessekonflikt og habilitet for vitner.

Når det gjelder de øvrige forhold er det åpenbart at klageren og lagdommeren er svært uenige om hvorledes forhandlingene i den konkrete saken har forløpt, og om lagdommerens håndtering av disse. Det er en dommers rett og plikt å styre forhandlingene,

og dommeren har rett til å avbryte både advokater, parter og vitner hvis hun mener at deres fremstilling er irrelevant i forhold til det saken gjelder, at det er unødvendige gjentakelser eller andre forhold som gjør det nødvendig å gripe inn.

Videre er det ikke uvanlig at en dommer tar initiativ til å søke saken løst ved minnelig ordning, noe som ofte vil være i partenes egen interesse. I denne saken ble også resultatet at Staten frafalt omkostningene.

Feil ved dommerens prosessledelse kan gi grunnlag for kjæremål eller anke over saksbehandlingen. Slike forhold kan derfor normalt ikke vurderes av Tilsynsutvalget. Utvalget kan bare vurdere om dommeren har opptrådt utilbørlig.

I denne saken er partene helt uenige om hvorledes forhandlingene forløp. Utvalget finner det ikke godtgjort at lagdommer B har opptrådt i strid med god dommerskikk. Det skal her bemerkes at utvalget i denne saken har forelagt klagen for partenes prosessfullmektiger til uttalelse, hvor klagerens prosessfullmektig kun kommenterer anvendelsen av tvistemålslovens § 378 andre ledd. Dette er som nevnt et forhold som utvalget ikke kan prøve. Når det gjelder de øvrige forhold er disse ikke kommentert av klagers prosessfullmektig, mens motpartens prosessfullmektig har imøtegått klagers anførsler.

Tilsynsutvalget for dommere har etter dette fattet slikt enstemmig

vedtak:

1. Klagen avvises i den utstrekning den gjelder forhold som kunne ha vært gjort til anke- eller kjæremålsgrunn i anledning lagdommerens saksbehandling.
2. For øvrig foreligger det ikke grunnlag for anvendelse av disiplinærtiltak overfor lagdommer B.

* * * * *

Tilsynsutvalgets vedtak kan ikke påklages etter forvaltningslovens regler. Partene i saken kan bringe vedtaket inn for tingretten ved søksmål. Søksmålsfristen er to måneder etter at partene ble underrettet om vedtaket. Det vises nærmere til domstolloven § 239.

Kopi av dette vedtaket sendes embetsleder v/X lagmannsrett til orientering.